

Давидченко І. Д.
кандидат педагогічних наук,
викладач кафедри української лінгвістики, літератури
та методики навчання, керівник навчального відділу
Комунального закладу
«Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАВДАНЬ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ ПІД ЧАС ФОРМУВАННЯ ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

З метою формування лінгвокультурологічної компетентності майбутніх фахівців важливо розглянути питання про можливість процесу проектування змісту фахової освіти, при якому освітні та професійні завдання будуть поєднані, взаємопов'язані й будуть спрямовані на розвиток особистості здобувачів вищої освіти, створення оптимальних умов та успішний рух у майбутньому професійному просторі.

Із нашого погляду сьогодні пошук шляхів ефективної підготовки студентів у системі вищої освіти ведеться з позицій системного, компетентісного, особистісно-діяльнісного, технологічного, міжкультурного підходів тощо. Для нашого дослідження як теоретико-методологічне підґрунтя для розробки технології формування лінгвокультурологічної компетентності майбутніх фахівців були обрані системно-діяльнісний (загальнонаукова основа), компетентісний (теоретико-методологічна стратегія) і культурологічний (практико орієнтована тактика) підходи.

У нашому дослідженні компетентісний підхід розглядається як теоретико-методологічна стратегія, що розуміється нами як орієнтація дослідження на уявлення сукупності узагальнених наукових положень із проблеми, характеристика різних напрямів її дослідження й організації теоретичної та практичної діяльності. У низці наукових студій компетентісний підхід як освітній принцип розглядається в працях І. Беха, Н. Бібік, С. Бернацької, Г. Беленької, А. Богуш, Т. Голуб, Р. Гуревича, О. Дубасенюк, О. Локшиної, Т. Нестеренко, О. Овчарук, Т. Отрошко, О. Пометун, О. Савченко, В. Свистун, В. Тушевої, В. Ягупова та ін. Науковці трактують компетентісний підхід як сукупність загальних принципів визначення мети освіти, відбору змісту освіти, організації освітнього процесу та оцінювання освітніх досягнень [3].

Головною ознакою здійснення компетентісного підходу, його відмінною особливістю в реалізації освітнього процесу вивчення історії української мови є відхід від технологій трансляції знань до активних технологій, орієнтованих на продуктивний творчий процес, процесуальна спрямованість навчання й виховання, мотиваційний аспект, інтегрованість характеристик якостей особистості, що формуються в процесі професійної підготовки.

За компетентісного підходу можливо перейти в професійну освіту від його орієнтації на відтворення знань у випускників про лінгвістичну культуру до застосування та організації цих знань у майбутній професійній діяльності; „зняти” диктат об'єкта (предмета) праці (але не ігнорувати його); покласти в основу стратегію посилення гнучкості на користь розширення можливості працевлаштування й виконуваних завдань; поставити на місце міждисциплінарно-інтегровані вимоги до формування у майбутніх фахівців закладів вищої освіти лінгвокультурологічної компетентності як результату освітнього процесу; більш тісно пов'язати мету з ситуаціями застосованості лінгвокультурологічної компетенції у світлі праці; орієнтувати діяльність випускників на нескінченну різноманітність професійних і життєвих ситуацій.

У логіці цього дослідження компетентісний підхід – це сукупність загальних положень, за якими визначають логіку освітнього процесу, орієнтованого на формування в майбутніх фахівців лінгвокультурологічної компетентності.

Дослідженням проблеми формування лінгвокультурологічної компетентності майбутніх фахівців із позиції компетентісного підходу передбачається аналіз основних ідей:

- лінгвокультурологічною компетентністю майбутніх фахівців об'єднуються інтелектуальна і навчальна складові освіти;
- поняття лінгвокультурологічної компетентності включає не тільки інваріантні компоненти будь-якої компетентності (готовність до цілепокладання, оцінювання, дії, рефлексії), когнітивну й операційно-технологічну складові, а також мотиваційну, етичну, соціальну й поведінкову;
- лінгвокультурологічна компетентність означає спроможність мобілізувати здобуті знання, уміння, досвід і способи поведінки конкретній професійній ситуації, діяльності;
- у поняття „лінгвокультурологічна компетентність” закладена ідеологія інтерпретації змісту освіти, що формується „від результату” („стандарт на виході”);
- поняття „лінгвокультурологічна компетентність майбутніх фахівців” є поняттям процесуальним, тобто вона як виявляється, так і формує потенціал, який виявляється ситуативно, отже, може бути покладений в основу оцінювання лише відстрочені результати навчання.

Уважаємо, що за компетентісного підходу виникає можливість розглядати лінгвокультурологічну компетентність майбутніх фахівців як найважливіший результат професійної педагогічної освіти й урахувати її здатність „пронизувати” зміст усіх навчальних дисциплін (як загальнонавчальних так і професійних, і спеціальних), і навчатись на всіх рівнях професійної підготовки.

Ми поділяємо точку зору В. Байденко [1], Г. Беленької [2], М. Мрачковської [4], які вважають, що компетентісний підхід не може бути єдиним для досягнення мети освіти й сутності навчальних досягнень. Однак, із нашого погляду, у межах нашого наукового дослідження цим підходом відображається об'єктивні потреби в посиленні уваги до особистісно-значущих і затребуваних на практиці результатах професійної освіти в цілому та лінгвокультурологічної підготовки студентів зокрема.

Література

1. Байденко В. И. Компетентностный подход к проектированию государственных образовательных стандартов высшего профессионального образования (методологические и методические вопросы) : метод. пособие. Москва : Исслед. центр проблем качества подгот. спец., 2005. 114 с.

2. Беленька Г. В. Формування професійної компетентності сучасного вихователя дошкільного навчального закладу : монографія. Київ. ун-т ім. Б. Гринченка, 2011. 320 с.

3. Давидченко І. Д. Формування лінгвокультурологічної компетентності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів: дис. ... канд. пед. наук. 13.00.04. ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет». Слов'янськ, 2018. 359 с.

4. Мрачковська М. М. Компетентісний підхід до формування міжкультурних комунікативно-професійних якостей майбутнього менеджера. *Наука і освіта*. Сер.: Педагогіка і психологія : наук.-практ. журн. Південного наук. центру АПН України. 2008. № 1/2. С. 145–149.